

Josefien's Dagboek.

...en het Graf dat
niet Bestond

Inhoud

Voorwoord	2
Proloog	3
1. de Steen die Terugkeek	5
2. de Fluistering uit 1671	8
3. de Jongen zonder Spoor	11
3. de Jongen zonder Spoor	14
4. Wat Verborgen Moest Blijven	17
5. de Wand die Ademde	20
6. de Meester die Wilde Vergeten	24
7. de Gang die Ademde	28
8. het Hart van de Kerk	32
9. de Naam die Terugkwam	37
10. Wat Niet Meer Kon Verdwijnen	41
Nawoord	44

© Copyright 2025 door Martin Kruiniger – Alle rechten voorbehouden. Het is niet toegestaan om enig deel van dit document te reproduceren, te dupliceren of door te geven, noch in elektronische vorm, noch in gedrukte vorm. Het opnemen van deze publicatie is streng verboden.

Voorwoord

Ik had nooit gedacht dat één grafsteen iets in beweging kon zetten. Het voelde eerst gewoon vreemd: een naam die ik las, en die daarna ineens weg was. Maar vanaf dat moment wist ik dat er iets onder de vloer leefde dat niet vergeten wilde worden. En Stacey voelde het ook, zonder dat ik iets hoefde te zeggen.

Dit dagboek gaat over wat er gebeurde toen we naar 1671 werden getrokken. Hoe we renden, hoe we tegen Berend opbotsten alsof hij een muur was, en hoe Annelieke ons opving alsof ze wist dat we zouden komen. Maar vooral gaat het over een jongen die allang verdwenen was, maar toch gehoord wilde worden.

Sommige namen blijven, zelfs als de steen het niet meer laat zien.

Josefien

Proloog

Ik wist niet dat stenen iets konden voelen. Of dat ik het kon voelen. Het begon op een gewone middag, toen Stacey en ik door de Oude Kerk liepen omdat we toch nog tijd hadden voordat we naar huis moesten. Er was niets bijzonders aan die dag. Tenminste, niet tot dat moment.

Ik bleef staan bij een grafsteen die ik nooit eerder had gezien. Hij lag half in de schaduw, alsof hij zich verstopt had. Toch voelde het alsof hij mij juist riep. Er ging een kleine rilling langs mijn arm toen ik ernaartoe liep. Niet koud. Eerder... bekend. Alsof ik iets aanraakte dat ik eigenlijk al lang kende zonder te weten waarvan.

Het licht van het glas-in-lood viel precies op de naam.
Ik las hem fluisterend, bijna alsof ik bang was dat iemand anders het zou horen.

Ik weet nog dat ik dacht:

Waarom voelt dit zo zwaar?

Alsof ik iets opende wat al te lang dicht had gezeten.

Ik deed een paar stappen achteruit.
Keek nog een keer.

De naam was verdwenen.

Gewoon weg.

Geen schrapen, geen stof, geen versleten letters.

Gewoon alsof het steenoppervlak zichzelf glad had gemaakt.

Mijn hart sloeg precies één keer te hard. Ik wilde Stacey roepen, maar mijn stem deed vreemd alsof het geluid niet helemaal uit mijn keel wilde. Er hing iets in de lucht. Een stilte die veel te gevuld was om echt stilte te zijn.

Toen hoorde ik het.

Heel zacht.

Een tik. Geen geluid dat van boven kwam, maar van onder de vloer. Net

alsof iemand daar beneden tegen het hout drukte. Of erlangs schoof. Of... riep.

Ik schoof voorzichtig met mijn voet over de steen.

Niets.

Maar de lucht voelde anders.

Zwaarder.

Ouder.

Ik stond precies op de plek waar ik de rilling het sterkst had gevoeld.

Ik schreef die avond dat ik misschien te veel fantaseerde. Dat ik me vergiste, of dat mijn gedachten met me aan de haal gingen. Maar diep vanbinnen wist ik dat dat niet waar was.

Ik had iets gevoeld dat niet bij deze tijd hoorde.

Iets dat vastzat.

Iets dat wilde dat wij luisterden.

Pas later begreep ik dat dit het eerste teken was.

De waarschuwing.

De fluistering uit een jaar dat niemand meer noemde.

Dit was de dag waarop een naam mij riep.

En waarop ik nog niet wist dat ik hem zou volgen.

1. de Steen die Terugkeek

Ik had nooit gedacht dat de Oude Kerk zo stil kon zijn. Niet de gewone stilte waarin je nog mensen hoort ademen of schuifelen, maar een soort stilte die te oud klonk om nog bij nu te horen. Stacey liep naast me, haar camera half uit haar zak. Ze zei dat het licht mooi was vandaag. Ik knikte, maar eigenlijk voelde ik alleen dat rare geduw achter mijn ribben. Alsof er iets onder de vloer meekeek.

We liepen langs de scheve pilaren toen ik hem zag.
De grafsteen.

Hij lag er alsof hij altijd zo had gelegen, maar ik wist zeker dat ik hem nooit eerder bewust had gezien. De lucht voelde er kouder. Niet op een nare manier, maar alsof hij aandacht vroeg. Ik liep erheen en hurkte. Mijn vingers gleden over de letters. De naam tintelde in mijn hand, alsof hij nog warm was van iemand die hem net gelezen had.

Ik fluisterde hem.
Heel zacht, zodat Stacey het niet hoorde.
Het voelde alsof ik hem iets beloofde.

Ik stond op en deed twee stappen achteruit.
Ik wilde kijken hoe het licht erop viel.

Maar de naam was weg.

Het was net alsof iemand het oppervlak had gladgestreken. Ik knipperde een paar keer. Mijn hart ging sneller, zoals het altijd doet wanneer mijn hoofd zegt dat iets niet klopt en mijn buik zegt dat het wél klopt.

Ik wilde Stacey roepen, maar voordat ik iets kon zeggen stond ze al naast me.
Ze keek me aan.
Dat was genoeg.

Ik hurkte opnieuw en legde mijn hand op de steen.
Alle tinteling was weg.

Alle warmte ook.
Alsof de steen zich sloot.

Stacey legde haar hand ernaast.
Ik zag haar adem stilvallen.
Haar schouders spanden zich aan.
Dat is hoe ik altijd weet dat het begint.

Ik pakte haar hand vast.
Ik doe dat omdat zij dan minder schrikt.
En omdat ik het dan samen met haar kan dragen.

Ze zei heel zacht:
“Hij zit onder de vloer.”

Ik voelde Spot bewegen onder mijn haar alsof hij het allang wist. Hij kroop nog dieper weg en ik voelde zijn kleine hartje tikken tegen mijn nek.

“Wie,” vroeg ik, al wist ik dat ik het antwoord niet wilde horen.

Stacey keek niet naar mij.
Ze keek door de stenen heen.
“Hij is jong,” fluisterde ze. “Hij fluistert dat hij gevonden wil worden.”

Mijn keel werd droog.
Alsof de lucht van de kerk een laag dieper zakte.

Toen gebeurde er iets wat nog nooit zo sterk was geweest.

Stacey kneep in mijn hand.
Zo stevig dat mijn vingers warm werden.
Ik voelde een beeld in mijn hoofd duwen.
Niet van mij.
Van ons allebei.

Een jaar.
Een koude stroom lucht.
Een plek die niet meer bestond maar toch nog leefde.

Ik wist het zonder dat iemand het zei.
Alsof de kerk mij het woord in mijn hoofd duwde.

Stacey keek me aan. Haar ogen trilden.
“Josefien,” fluisterde ze, “ik denk dat hij ons wil laten zien waar hij is.”

Ik wilde iets terugzeggen, maar mijn stem bleef halverwege hangen.
Het tikje onder de vloer klonk opnieuw.
Net iets harder.
Alsof het wist dat we eindelijk luisterden.

Ik voelde mijn hart bonzen in mijn keel.
Ik wilde vragen wat we moesten doen, maar Stacey deed het al.

Ze pakte mijn hand steviger vast.
Toen legde ze haar andere hand op de grafsteen.
Heel voorzichtig.

Er ging een koude rilling langs mijn rug.
Niet uit angst.
Uit herkenning.

Het licht veranderde.
Mijn adem viel stil.

En toen flitste alles wit.

In één klap.

Zonder geluid.

Zonder tijd.

Zonder waarschuwing.

2. de Fluistering uit 1671

De flits was zo fel dat ik even dacht dat ik mijn ogen dicht had, maar toen ik ze opende besepte ik dat het geen licht was dat me verblindde. Het was stilte. Een andere stilte dan die van de Oude Kerk. Deze voelde dikker, zwaarder, alsof hij net uit de grond was opgestegen.

Ik lag op koude stenen. Niet de gladde, grijze vloer die ik kende, maar ruwe tegels met kleine scheurtjes erin. Ik hoorde stemmen verderop. Lage stemmen. Oude stemmen. Het klonk alsof mannen ergens balken aan het tillen waren.

Stacey lag naast me en knipperde langzaam. Spot kroop onmiddellijk onder mijn haar alsof hij precies wist dat we niet meer in onze eigen tijd waren. De lucht rook naar zaagsel en olie. En naar iets wat ik niet meteen kon plaatsen. Iets ouds.

Ik richtte me voorzichtig op.

“Waar zijn we,” fluisterde ik.

Stacey beet op haar lip. “Ik denk... hier. Maar dan vroeger.”

We stonden allebei op. De kerk was dezelfde en toch ook helemaal niet. De glas-in-loodramen waren donkerder, het licht was geel en stoffig, en overall lagen houten balken en ongebruikte planken. Ik hoorde een timmerman vloeken omdat iets niet op de juiste plek paste. Het klonk echt. Niet als een visioen. Niet als een droom. Het was alsof de tijd zelf onder onze schoenen kraakte.

Een van de werkmannen riep iets naar de anderen. Zijn stem droeg door de ruimte.

“Laat niemand bij het achterste deel van de vloer komen. Het is nog niet dicht.”

Mijn hart kromp.

Daar lag dus de plek waar de jongen had gezeten.

Waar hij misschien nog lag.

Stacey en ik wisselden een blik uit die genoeg zei.
We moesten daarheen.
Maar de mannen stonden in de weg.

Op dat moment kraakte een stuk hout achter ons.
Een van de bouwers draaide zich om en wees naar ons.
“Daar! Wie zijn die meisjes? Ze horen hier niet!”

Ik voelde een stoot adrenaline door mijn hele lichaam gaan.
Stacey fluisterde: “Rennen.”

We renden alsof onze schoenen vuur hadden.
Langs stapels hout, onder een balk door, tussen twee pilaren door.
Ik hoorde voetstappen achter ons.
Ze klonken hard en snel.
Mijn hart bonkte in mijn keel.

We doken een smalle zijgang in. Het licht was daar zwakker. De vloer voelde kouder. Ik hoorde Stacey hijgen naast me. Spot drukte zich warm tegen mijn nek. Het geluid van achtervolging kwam dichterbij. Ik wilde de hoek om springen voordat iemand ons inhaalde.

Ik keek niet eens goed waar ik liep.
Ik rende gewoon.

Toen knalde ik tegen iets aan.

Nou ja. Iemand.

Ik vloog achteruit, bijna op de grond, maar twee sterke handen grepen me op tijd vast. Het voelde alsof ik net tegen een muur was gerend die toevallig armen had. Mijn hele borst deed pijn van de klap.

“Zo,” hijgde ik. “Die muur zag ik niet.”

Toen hoorde ik een warme, diepe lach.
“Hahaha, ik ben niet echt een muur.”

Ik keek omhoog.

Voor me stond Berend.

Echt Berend.

Met zijn brede schouders, zachte ogen en het soort glimlach dat je nooit vergeet. Hij zette me voorzichtig rechtop alsof ik van papier was.

“Josefien,” zei Stacey achter me, haar stem half opgelucht, half ongelooflijk.

Naast Berend stond Annelieke.

Haar lichte mantel bewoog heel zacht alsof er wind was, terwijl er geen wind was. Jacob kroop meteen op haar schouder en piepte zacht toen hij ons zag.

Ik sprong naar voren en sloeg mijn armen om haar heen voordat ik erover nadacht.

Stacey deed hetzelfde bij Berend, al probeerde ze het stoer te doen. Het lukte niet helemaal.

“Hoe zijn jullie hier terechtgekomen,” vroeg Annelieke terwijl ze mijn hand vasthield alsof ze al wist dat het antwoord ingewikkeld ging zijn.

“Een grafsteen,” zei ik snel. “De naam verdween. Stacey zag een jongen onder de vloer. Toen raakten we hem opnieuw aan. En toen flitste alles.”

Annelieke knikte alsof dit precies was wat ze verwachtte.

Berend keek naar de vloer onder onze voeten.

“De tijd staat hier los,” zei hij zacht. “Dat voel ik. Alsof er iets door de stenen duwt.”

Een van de werkmannen riep in de verte dat hij voetstappen had gehoord. Stacey keek me aan.

“Ze komen onze kant op.”

Berend zette een stap naar voren. “Kom,” zei hij. “Jullie moeten weg van deze gang. Het is niet veilig.” en toen begreep ik dat wat we hier voelden, nog maar het begin was.

3. de Jongen zonder Spoor

We liepen zo snel mogelijk weg van de plek waar we bijna waren ontdekt. Berend ging voorop, alsof hij precies wist welke gangen veilig waren en welke niet. Hij bewoog stil voor iemand die zo groot was. Ik vroeg me af of dat kwam door de jaren waarin hij al door dit soort oude gebouwen had gelopen. Annelieke bleef dicht naast ons, haar hand telkens even tegen mijn rug als ik te dicht langs een balk liep.

De Oude Kerk zag er in 1671 anders uit dan ik ooit had gezien. De lucht was stoffiger, het licht was grover, en overal lagen planken en gereedschap. Alsof de kerk nog niet helemaal wist wat ze wilde worden. Ik zag Stacey om zich heen kijken met die nieuwsgierige blik die ze altijd krijgt wanneer iets gevaarlijk maar mooi tegelijk is.

We kwamen in een rustiger deel van de kerk terecht, waar de mannen niet meer te horen waren. Mijn ademhaling werd eindelijk weer normaal. Spot kroop een beetje uit mijn haar en keek de ruimte rond alsof hij nu pas durfde te zien waar we waren.

Toen hoorden we zachte voetstappen.
Maar niet hard genoeg om een volwassene te zijn.

Berend hief zijn hand op om ons te laten stoppen. Ik voelde mijn hart weer sneller gaan. Het kon de werkmeester zijn. Of iemand die niet wilde dat we iets vonden. Ik kneep in Staceys arm.

Maar toen kwam er een jongen tevoorschijn.
Hij was misschien een jaar of tien.
Niet veel ouder dan ik.

Hij hield een houten emmer vast en keek naar ons alsof hij probeerde uit te zoeken of we echt waren of een grap van zijn verbeelding.

“Wie zijn jullie,” vroeg hij voorzichtig. Zijn stem trilde een beetje.

Ik wilde het graag uitleggen, maar ik wist dat ik niets kon zeggen wat logisch klonk. Berend stapte een klein stukje naar voren en knielde zodat

hij op ooghoogte met de jongen was. Hij had een manier van kijken waardoor mensen zich overal veilig bij hem voelden.
“Rustig maar,” zei hij. “We doen niemand pijn.”

De jongen knikte, nog steeds een beetje achterdochtig, maar minder bang.
“Hoe heet je,” vroeg Stacey zacht.

“Maerten,” zei hij. Hij hield zijn emmer iets strakker vast. “Ik moet water halen, maar ik durf niet meer langs de achterste vloer. Mijn moeder zegt dat er iets onder zit.” Hij keek ons aan alsof hij wachtte op een teken dat hij dat niet had moeten zeggen.

Annelieke hurkte naast mij neer. Haar ogen waren zacht, zoals altijd.
“Wat denk jij dat er onder zit,” vroeg ze.

Maerten slikte.

“Iemand zegt dat er een kind is gevallen. Tijdens de verbouwing. Maar niemand wil het zeggen. Ze fluisteren alleen.”

Het was alsof de lucht nog kouder werd. Ik voelde mijn adem even vastzitten. Stacey keek meteen naar de vloer, alsof ze hoopte nog een echo te zien.

“Is het kind gevonden,” vroeg ik.

Maerten schudde zijn hoofd.

“Niemand praat erover. Mijn moeder zegt dat sommige dingen beter niet genoemd worden, omdat de kerk dan boos wordt.”

Ik kreeg kippenvel over mijn hele lijf.

Niet alleen omdat het eng klonk, maar omdat ik het gevoel had dat ik wist wat hij bedoelde. De steen. De naam. De tik onder de vloer.

Berend stond langzaam op.

“Kun jij ons laten zien waar je niet durft te lopen,” vroeg hij.
Maerten knikte snel. “Maar we moeten stil zijn. De meester luistert overal.”

Ik keek Stacey aan. Ze voelde hetzelfde als ik.
We hoefden geen woorden uit te spreken om te weten wat dit betekende.
Dit was niet zomaar een verdwijning.
Dit hoorde bij de naam op de steen.
Dit hoorde bij de jongen die fluisterde.

Toen Maerten begon te lopen, volgden wij hem.
En ik voelde bij elke stap dat we dichterbij het verhaal kwamen dat niet
vergeten wilde worden.

3. de Jongen zonder Spoor

We liepen zo snel mogelijk weg van de plek waar we bijna waren ontdekt. Berend ging voorop, alsof hij precies wist welke gangen veilig waren en welke niet. Hij bewoog stil voor iemand die zo groot was. Ik vroeg me af of dat kwam door de jaren waarin hij al door dit soort oude gebouwen had gelopen. Annelieke bleef dicht naast ons, haar hand telkens even tegen mijn rug als ik te dicht langs een balk liep.

De Oude Kerk zag er in 1671 anders uit dan ik ooit had gezien. De lucht was stoffiger, het licht was grover, en overal lagen planken en gereedschap. Alsof de kerk nog niet helemaal wist wat ze wilde worden. Ik zag Stacey om zich heen kijken met die nieuwsgierige blik die ze altijd krijgt wanneer iets gevaarlijk maar mooi tegelijk is.

We kwamen in een rustiger deel van de kerk terecht, waar de mannen niet meer te horen waren. Mijn ademhaling werd eindelijk weer normaal. Spot kroop een beetje uit mijn haar en keek de ruimte rond alsof hij nu pas durfde te zien waar we waren.

Toen hoorden we zachte voetstappen.
Maar niet hard genoeg om een volwassene te zijn.

Berend hief zijn hand op om ons te laten stoppen. Ik voelde mijn hart weer sneller gaan. Het kon de werkmeester zijn. Of iemand die niet wilde dat we iets vonden. Ik kneep in Staceys arm.

Maar toen kwam er een jongen tevoorschijn.
Hij was misschien een jaar of tien.
Niet veel ouder dan ik.

Hij hield een houten emmer vast en keek naar ons alsof hij probeerde uit te zoeken of we echt waren of een grap van zijn verbeelding.

“Wie zijn jullie,” vroeg hij voorzichtig. Zijn stem trilde een beetje.

Ik wilde het graag uitleggen, maar ik wist dat ik niets kon zeggen wat logisch klonk. Berend stapte een klein stukje naar voren en knielde zodat

hij op ooghoogte met de jongen was. Hij had een manier van kijken waardoor mensen zich overal veilig bij hem voelden.
“Rustig maar,” zei hij. “We doen niemand pijn.”

De jongen knikte, nog steeds een beetje achterdochtig, maar minder bang.
“Hoe heet je,” vroeg Stacey zacht.

“Maerten,” zei hij. Hij hield zijn emmer iets strakker vast. “Ik moet water halen, maar ik durf niet meer langs de achterste vloer. Mijn moeder zegt dat er iets onder zit.” Hij keek ons aan alsof hij wachtte op een teken dat hij dat niet had moeten zeggen.

Annelieke hurkte naast mij neer. Haar ogen waren zacht, zoals altijd.
“Wat denk jij dat er onder zit,” vroeg ze.

Maerten slikte.

“Iemand zegt dat er een kind is gevallen. Tijdens de verbouwing. Maar niemand wil het zeggen. Ze fluisteren alleen.”

Het was alsof de lucht nog kouder werd. Ik voelde mijn adem even vastzitten. Stacey keek meteen naar de vloer, alsof ze hoopte nog een echo te zien.

“Is het kind gevonden,” vroeg ik.

Maerten schudde zijn hoofd.

“Niemand praat erover. Mijn moeder zegt dat sommige dingen beter niet genoemd worden, omdat de kerk dan boos wordt.”

Ik kreeg kippenvel over mijn hele lijf.

Niet alleen omdat het eng klonk, maar omdat ik het gevoel had dat ik wist wat hij bedoelde. De steen. De naam. De tik onder de vloer.

Berend stond langzaam op.

“Kun jij ons laten zien waar je niet durft te lopen,” vroeg hij.
Maerten knikte snel. “Maar we moeten stil zijn. De meester luistert overal.”

Ik keek Stacey aan. Ze voelde hetzelfde als ik.
We hoefden geen woorden uit te spreken om te weten wat dit betekende.
Dit was niet zomaar een verdwijning.
Dit hoorde bij de naam op de steen.
Dit hoorde bij de jongen die fluisterde.

Toen Maerten begon te lopen, volgden wij hem.
En ik voelde bij elke stap dat we dichterbij het verhaal kwamen dat niet
vergeten wilde worden.

4. Wat Verborgen Moest Blijven

Maerten liep voor ons uit, met kleine stappen alsof de vloer kon breken als hij te hard zou lopen. Ik hoorde alleen zijn ademhaling, het zachte tikje van water in zijn emmer en het gedempte geluid van stemmen verderop. De Oude Kerk voelde groter hier, alsof we in een stuk waren gekomen dat de tijd zelf had weggestopt.

Stacey bleef erg dichtbij me.

Ik merkte het aan de manier waarop haar hand af en toe mijn arm raakte. Dat deed ze altijd als ze zich probeerde voor te stellen wat er achter de volgende hoek lag.

Maerten wees naar een breed stuk vloer dat afgezet was met houten balken.

“Daar,” fluisterde hij. “Daar moet ik van mijn moeder wegblijven. Ze zegt dat je er ’s avonds iets hoort bewegen. Alsof iemand verschuift.”

Ik voelde mijn maag strakker worden.

Het was precies de plek die Stacey eerder had aangewezen, al wist ze toen niet waarom.

Berend stapte voorzichtig naar de rand van de balken.

Hij keek naar de vloer alsof hij probeerde te horen wat eronder lag.

Ik zag hoe zijn kaken aanspannen.

“Het klinkt hol,” zei hij zacht. “Te hol.”

Annelieke ging op haar knieën zitten en legde haar hand plat op de vloer.

Jacob kroop onder haar haar en piepte zo zacht dat alleen wij het hoorden.

“Er zit verdriet in,” zei ze. “En het zit niet diep. Het ligt dichtbij.”

Ik wist op dat moment niet waarom, maar mijn ogen werden warm.

Misschien omdat ik voelde dat het kind daar nog ergens was.

Niet fysiek, maar wel in de tijd.

Stacey liep naar een houten kist die tegen de muur stond.

Ze opende hem een klein stukje en haalde een vel papier tevoorschijn.

Het zag eruit als een schets.
Ze gaf het aan mij en ik legde het op mijn knieën.

Het was een tekening van de kerk.
Maar niet zoals zij nu was.
Er stond een smalle gang op getekend, onder de vloer.
Een gang die nergens op de plattegronden ooit voorkwam.

“Dit is een noodgang,” zei Berend terwijl hij over mijn schouder meekeek.
“Ze gebruikten die tijdens tijden van ziekte en onrust. Ze werden dichtgemaakt als er niemand meer in mocht.”

Ik keek naar de tekening.
De gang liep precies onder het afgewerkte deel van de vloer.
Precies waar Maertens moeder bang voor was.
Precies waar de jongen had gelegen in Staceys visioen.

Stacey kwam naast me zitten.
Ik zag aan haar gezicht dat er een beeld door haar heen ging, maar dat het nog niet duidelijk was. Ze kneep haar ogen half dicht.
“Ik zag dit,” zei ze zacht. “Ik zag deze lijnen, maar toen begreep ik niet dat het een echte gang was.”

Maerten zette zijn emmer neer en ging op zijn hurken zitten.
“Is het kind daar,” vroeg hij met een stem die te dapper klonk voor zijn trillende handen.

Ik wilde iets zeggen, maar ik durfde het niet.
Ik wilde nog niet hardop zeggen wat ik voelde.
Omdat het dan echt zou worden.

Aan de overkant van de kerk klonk een stem.
De werkmeester.
Die harde, strakke stem die net te dicht bij dreigde.
“Wie praat daar,” riep hij.

Berend ging voor ons staan.

Hij deed niets bijzonders, gewoon staan, maar op een manier waarop hij de hele lucht leek weg te duwen tussen ons en die stem.

“Niet bewegen,” fluisterde hij zonder om te kijken.

Ik voelde Staceys hand zoeken naar de mijne.

Ik liet haar niet los.

Ik wist dat het nu te vroeg was om gezien te worden.

We moesten eerst weten waar de gang was.

En hoe we bij de jongen konden komen.

De stem van de meester verdween in de verte en Maerten ademde opgelucht uit.

Hij keek opnieuw naar de afgezet zone.

“Zullen jullie hem vinden,” vroeg hij.

Zijn stem brak een beetje.

Ik slikte.

“We gaan proberen te luisteren naar wat hij ons wil vertellen,” zei ik.

Dat was het enige dat ik durfde te beloven.

Stacey vouwde de tekening op en stopte hem in haar jas.

“Dit is niet zomaar een plek,” zei ze.

“Dit is de plek waar iets misging.”

En ik wist dat ze gelijk had.

De vloer voelde niet als grond.

Hij voelde als herinnering.

En herinneringen die niet gevonden willen worden, blijven meestal stil.

Maar sommige herinneringen wachten.

Deze wachtte op ons.

5. de Wand die Ademde

Maerten liep nog steeds naast ons terwijl we verder gingen, maar je kon zien dat hij eigenlijk het liefst terug wilde renen naar de plek waar het licht was. Hij durfde het alleen niet te zeggen. Ik hield Spot stevig vast onder mijn haar. Zijn trillingen voelden als kleine waarschuwingen tegen mijn nek. Hij wist altijd eerder dan ik wanneer iets mis was.

We kwamen bij een smalle doorgang waar de lucht kouder aanvoelde, alsof daar minder werd geademd. De muren waren ruwer, het hout slechter afgewerkt. Het rook naar vocht en iets ouds dat ik niet meteen kon plaatsen. Stacey liep iets voor me en legde voorzichtig haar hand op de muur.

Ze draaide zich langzaam naar mij om.

“Hier,” fluisterde ze. “Het voelde hier in mijn visioen. Alsof er iets tegen de wand drukte.”

Ik kreeg kippenvel over mijn hele armen.

Stacey zag niet vaak dingen die ze kon aanwijzen.

Dit was anders.

Dit was echt.

Berend stapte naar voren en duwde zachtjes met zijn hand tegen de houten planken.

Ze bewogen niet.

Maar ik hoorde het wel.

Een heel klein geluid, alsof de lucht zelf knarste.

“Deze wand is niet zomaar dichtgemaakt,” zei Berend. “Hij is haastig gesloten.”

Annelieke kwam naast hem staan. Ze hurkte neer en legde haar hand plat tegen dezelfde plank. Jacob kroop uit haar haar en snuffelde aan het hout, alsof hij ook iets wilde voelen.

“Ik voel verdriet,” zei Annelieke zacht. “En het is niet oud verdriet. Het heeft zich vastgezet. Alsof iemand nog steeds probeert te zeggen dat hij hier is.”

Mijn keel werd strak.

Ik wilde niet huilen, maar ik voelde tranen achter mijn ogen branden.

Niet vanwege mij.

Vanwege hem.

Stacey ging naast mij zitten en raakte de vloer aan.

“Ik zie hem weer,” fluisterde ze.

Haar stem klonk alsof ze een geheim vertelde dat te zwaar was voor haar eigen borst.

Ik legde mijn hand bovenop de hare.

Ik moest.

Ik kon haar niet laten verdwijnen in dat beeld zonder dat ik met haar meeging.

Stacey knipperde snel, alsof ze het beeld terug probeerde te duwen.

“Hij zat achter deze wand. Er viel iets. Hij riep. Maar niemand hoorde hem.”

Ik voelde mijn hart een slag overslaan.

Dat was precies het geluid dat ik had gehoord in de kerk in onze eigen tijd.

Die ene stille tik.

Een roep die te zacht was voor iedereen die niet wilde luisteren.

Berend stond rechtop en ging met zijn hand langs de verticale balk die de wand verstevigde.

“Hij zit vast,” mompelde hij. “Als ik ertegen duw, gaat hij kapot. En dat moeten we pas doen als we weten wat er achter ligt.”

Annelieke knikte.

“We moeten hem benaderen vanaf de plek waar hij vastzat. Niet hier. Niet van voren. De tijd houdt hem tegen.”

Ik keek haar aan.
De woorden die ze gebruikte voelde nooit als uitleg.
Meer als weten.

“Maar waar dan,” vroeg ik.

Stacey pakte de tekening uit haar jas en vouwde hem open.
Ze legde hem op de grond tussen ons in.
Ik hurkte naast haar neer.

Op de schets liep de noodgang onder de vloer door.
Achter de wand.
En nog dieper de duisternis in.

“We moeten naar het luik,” zei Stacey.
Haar stem trilde, maar ze keek vastberaden.
“Dat is de enige manier om bij hem te komen. Van onderen.”

Maerten keek ons aan met grote, angstige ogen.
“Het luik is verboden,” fluisterde hij. “De meester zegt dat het ongeluk daar begonnen is.”

Berend keek hem recht aan.
“Waar is het luik, Maerten,” vroeg hij rustig.

De jongen aarzelde.
Hij kneep zijn handen samen.
Hij keek naar de vloer alsof daar het antwoord lag.

Toen wees hij.
Met één korte, trillende beweging.
Naar het donkerste deel van de zijgang.
Naar waar geen licht meer kwam.

“Daar,” zei hij. “Maar pas op. Het is warm daar. Te warm voor een plek zonder vuur.”

Een rilling trok langs mijn rug.
Warmte waar geen vuur was.
Een wand die ademde.
Een jongen die fluisterde.

Ik wist dat we dichterbij kwamen.
En dat de tijd ons verwachten.

6. de Meester die Wilde Vergeten

We liepen achter Maerten aan terwijl hij ons naar het deel van de kerk bracht dat iedereen leek te vermijden. Het voelde alsof de lucht steeds dichter werd hoe verder we gingen. Alsof iets in de muren ons tegen wilde houden. Spot drukte zich stevig tegen mijn nek en ik aaide hem heel voorzichtig, ook al trilden mijn handen.

De vloer begon scheef te lopen, meer dan normaal.

Stacey stopte halverwege en keek naar de stenen alsof ze iets wilden zeggen.

“Ik voel het hier,” fluisterde ze.

Haar stem klonk dun.

“Alsof iemand wacht.”

Ik wilde iets zeggen om haar gerust te stellen, maar ik voelde hetzelfde. Er hing iets in de lucht dat aanvoelde als een ingehouden adem.

Berend keek steeds om zich heen, alsof hij verwachtte dat iemand ons volgde.

Zijn ogen waren scherp, maar zijn gezicht bleef rustig.

Hij had die rare manier van aanwezig zijn waardoor je je minder bang voelde, zelfs als je wist dat er iets gevaarlijks kon gebeuren.

Annelieke liep naast Maerten, haar hand zachtjes op zijn schouder om hem moed te geven. Jacob piepte zacht, alsof hij probeerde ons te waarschuwen zonder te weten waarvoor.

Toen hoorde ik een harde stem achter ons.

“Wat doen jullie hier.”

Mijn maag draaide zich om.

De werkmeester.

Hij stond achter ons, in de schemering van de gang. Zijn ogen waren donker en boos, alsof hij al wist dat we iets hadden gezien wat we niet

hadden mogen zien. Hij droeg een leren schort dat vol zat met stof en splinters. In zijn hand hield hij een zware houten hamer.

“Dit deel is verboden,” zei hij.

Zijn stem droeg door de hele kier van de kerk.

“Hier komt niemand. Zeker geen kinderen.”

Berend stapte direct tussen ons en de meester in.

Hij zei niets.

Maar hij hoefde ook niets te zeggen.

Zijn aanwezigheid was genoeg.

De meester kneep zijn ogen samen toen hij Berend zag.

“En wie ben jij,” vroeg hij met een toon die alles behalve vriendelijk klonk.

Berend glimlachte heel even.

Een glimlach die niet bij zijn ogen kwam.

“Gewoon iemand die oplet,” zei hij rustig.

De meester kwam een stap dichterbij.

De vloer leek op dat moment te trillen, heel zacht.

Alsof iemand onder onze voeten opschrok.

Stacey hield mijn hand vast.

Ik voelde haar vingers koud worden.

“Jullie hebben niets te zoeken bij het luik,” zei de meester.

“Dat deel is afgesloten. Dat hoort zo.”

“Waarom,” vroeg ik voor ik erover nadacht.

De woorden floepten eruit voordat ik ze kon tegenhouden.

De meester keek me aan met een blik die me het liefst wilde wegvagen.

“Omdat sommige dingen beter vergeten worden,” zei hij. “En sommige wanden beter dichtblijven.”

Ik voelde mijn hart in mijn keel kloppen.

Hij bedoelde het kind.

Hij wist het.
Hij wist wat er onder de vloer lag.
Hij wist dat iemand was vastgezet.

Berend zette zijn voet iets naar voren.
“Wij besluiten zelf wel wat we vergeten,” zei hij stil.

De meester keek hem strak aan, alsof hij wilde winnen door alleen maar te staren.
Maar Berend keek niet weg.
Geen seconde.

Het was een soort stil gevecht.
Een gevecht waarin geen vuisten nodig waren.

Na een paar seconden draaide de meester zich met een ruk om.
Hij mompelde iets wat ik niet verstond.
Zijn stappen klonken hard en boos toen hij terugliep naar de andere kant van de kerk.

Pas toen hij weg was, durfde ik adem te halen.

Stacey liet mijn hand los en keek me aan.
“Hij weet het,” zei ze zacht.
“Ik zag het in zijn gezicht. Hij weet precies wat er gebeurd is.”

Maerten knikte langzaam, alsof hij eindelijk durfde toe te geven wat hij al langer voelde.
“Mijn moeder zei dat hij er was toen het gebeurde,” fluisterde hij. “Maar niemand durft het te zeggen.”

Berend draaide zich naar ons om.
“We moeten snel zijn,” zei hij.
“Als de meester weet dat wij het luik zoeken, gaat hij proberen ons tegen te houden.”

Annelieke legde haar hand tegen de muur, alsof ze de richting kon voelen.
“De gang is dichtbij,” zei ze.
“De tijd duwt ons ernaartoe.”

Ik voelde mijn hart bonzen alsof ik rende, maar ik stond helemaal stil.
Het luik was dichtbij.
De jongen was dichtbij.

En de meester wilde dat hij vergeten bleef.
Maar ik hoorde nog steeds dat zachte tikje onder de vloer.
En ik wist dat vergeten geen optie meer was.

7. de Gang die Ademde

Maerten liep voor ons uit terwijl hij steeds achterom keek of de meester niet terug zou komen. De gang werd smaller naarmate we verder gingen. Het licht werd zwakker en het voelde alsof elke stap de lucht iets zwaarder maakte. Ik hoorde niets meer van de bouwers aan de andere kant van de kerk. Alleen onze ademhaling en het zachte tikkende geluid van Jacob die zich onder Anneliekes haar verstopte.

Toen bleef Maerten plotseling staan.
Hij wees naar een donkere hoek van de zijgang.
Daar lag het luik.

Het was kleiner dan ik had gedacht. De houten rand was oud, bijna zwart, en er zaten diepe krassen in, alsof iemand er ooit koortsachtig tegenaan had gekrabd.
Ik kreeg rillingen langs mijn hele rug.

“Hier,” fluisterde Maerten. “Dit is de plek waar niemand meer mag komen.”

Ik voelde Stacey naast me verstijven.
Ze keek naar het hout zoals iemand naar een oude wond kijkt.
“Ik zag dit,” zei ze zacht.
“Het was donker in mijn visioen. En warm. Heel warm.”

Berend knielde neer bij het luik en legde zijn hand tegen de rand.
Hij sloot zijn ogen, alsof hij wilde luisteren.

“Er zit lucht onder,” zei hij uiteindelijk.
“Lucht die beweegt.”

Annelieke ging naast hem zitten en raakte het hout aan met haar vingertoppen.
Ik voelde meteen dat de temperatuur veranderde.
Het hout werd warmer.
Niet een beetje.

Niet logisch.
Alsof iemand er net nog had gelegen.

“Dit is niet gewoon,” fluisterde ik.
Het klonk als een ontkenning, maar ik wist dat het precies klopte.

Stacey hurkte ook neer.
Ze legde haar hand naast die van Annelieke.
Haar ademhaling werd onregelmatig.
“Hij was hier,” zei ze.
Haar stem brak bijna.
“Dit is waar hij het laatst ademde.”

Ik legde mijn hand bovenop de hare.
Mijn vingers trilden.
Niet omdat ik bang was, maar omdat het voelde alsof er iets onder mijn
huid trok.
Alsof een herinnering probeerde wakker te worden.

Berend pakte de metalen ring van het luik vast.
Hij trok voorzichtig.
Het hout kraakte.
Heel langzaam.

Ik dacht even dat het vastzat.
Maar toen, met een diepe zucht, kwam het luik los.
Alsof het opgelucht was.

Een warme luchtstroom steeg omhoog.
Het rook naar aarde, stof, verdriet en iets ouds dat ik niet kon uitleggen.

Stacey greep mijn arm.
“Dit is het,” zei ze.
“Dit is de gang die ik zag.”

Berend keek ons aan.
Zijn ogen waren serieus, maar niet bang.

“Als jullie hier naar beneden gaan, ga ik met jullie mee,” zei hij.
“Niemand gaat alleen.”

Annelieke knikte meteen.

“De tijd is dun hier,” zei ze.

“Als we nu teruglopen, sluit hij zich.”

Ik wilde iets zeggen, maar mijn woorden bleven ergens in mijn keel steken.

Alles in mij wilde naar beneden.

Naar de plek waar de jongen was gestopt met roepen.

Naar het verhaal dat niet af was.

Berend liet als eerste zijn voeten op de trap zakken.

Het hout kreunde onder zijn gewicht maar brak niet.

Hij verdween langzaam in het donker, alleen nog zijn hoofd zichtbaar
boven de opening.

“Kom,” zei hij.

“Rustig stappen. Niet te snel.”

Stacey ging als tweede.

Haar hand gleed langs de muur, alsof ze probeerde te onthouden hoe de
tijd daar voelde.

Ik voelde haar angst, maar ook haar vastberadenheid.

Ik ging achter haar aan.

Met Spot tegen mijn hals.

Zijn hartje klopte snel.

Ik voelde mijn eigen hart hetzelfde doen.

Annelieke kwam als laatste.

Ze sloot het luik niet, maar liet het openstaan, alsof ze wist dat we terug
moesten kunnen.

We gingen dieper.

Elke trede kraakte.

De lucht werd dikker, warmer, ouder.

Het voelde alsof de tijd om ons heen dicht werd, maar ook alsof hij wachtte.

Toen mijn voet de laatste trede raakte, voelde ik het.

Niet een geluid.

Niet een trilling.

Maar een gevoel.

Alsof een hand van onder de grond heel voorzichtig tegen mijn hart duwde.

En ik wist dat we dichtbij waren.

Dichterbij dan ooit.

8. het Hart van de Kerk

De gang onder het luik was donkerder dan ik had verwacht. Niet zomaar donker, maar dat soort donker dat voelt alsof het tegen je aandrukt. De lucht was warm, veel te warm voor een ondergrondse ruimte zonder vuur. Ik voelde zweet langs mijn rug glijden, maar mijn handen waren juist ijskoud. Spot bleef tegen mijn hals geplakt, zijn pootjes trillend alsof hij alles al wist voordat ik het zelf doorhad.

Berend liep voorop, met één hand langs de muur zodat hij ons kon leiden. Stacey liep vlak voor me. Ik zag haar schouders zacht bewegen iedere keer dat ze probeerde rustig te ademen. Achter mij hoorde ik het zachte tikje van Jacob terwijl hij onder Anneliekes haar verscholen zat.

De gang was smal, zo smal dat onze schouders soms de muren raakten. “Het voelt hier alsof de tijd niet weet hoe hij moet bewegen,” fluisterde Annelieke. Het klonk zo logisch dat ik er niet eens over nadacht wat ze precies bedoelde.

We kwamen bij een hoek.
Daar rook het anders.
Zwaarder.
Alsof er iets lag dat te lang had gewacht.

Berend gebaarde dat we stil moesten zijn.
Hij zette twee stappen vooruit.
Toen stond hij stil en keek naar de vloer.

De grond was anders hier.
De stenen waren donkerder.
De lucht was bijna heet.

Stacey deed een stap naar voren.
Ik zag haar adem in één keer stoppen, alsof ze tegen iets onzichtbaars botste.

“Hier,” fluisterde ze.
“Dit was waar hij lag.”

Ik voelde mijn maag ineenkrimpen.
Niet uit angst.
Uit... iets anders.
Iets dat zoveel ouder voelde dan wij.

Ik hurkte neer en legde mijn hand op de stenen.
Ze waren warm.
Niet zomaar warm, maar bijna gloeiend.
Alsof iemand er net nog op had gelegen.

Mijn vingers tintelden meteen.
Niet pijnlijk.
Meer zoals dat gevoel wanneer je hartslag ineens harder wordt en je niet weet waarom.

Ik sloot mijn ogen.
Ik wilde luisteren.
Echt luisteren.

En toen voelde ik het.

Geen woorden.
Geen beelden.
Maar een soort schok.
Alsof iemand heel zachtjes over de binnenkant van mijn hand streek.
Ik trok mijn hand niet weg.
Ik wilde dat hij wist dat ik er was.

Stacey zakte naast me.
Ze legde haar hand iets verderop, tegen dezelfde stenen.
Ik zag hoe haar gezicht veranderde.
Alsof ze door muren heen keek.

“Ik zie hem,” fluisterde ze.

“Hij is klein. Hij probeert zijn handen tegen het hout te duwen. Hij denkt dat iemand hem hoort.”

Mijn ogen prikten.

Ik wilde hem vasthouden.

Maar hij was niet meer hier.

Alleen zijn angst was dat nog.

“Hij heeft geroepen,” zei Stacey. Haar stem trilde.

“Maar niemand luisterde.”

“In onze tijd wel,” fluisterde ik.

Ik wist niet waarom ik het zei.

Maar het voelde waar.

Berend zette een stap achter ons, maar op dat moment klonk er een ander geluid.

Een voetstap.

Maar niet van ons.

We draaiden allemaal tegelijk om.

De werkmeester stond in de opening van de gang.

Zijn gezicht was schaduw, maar zijn ogen niet.

Die waren scherp en fel, alsof hij ons zelfs in het donker kon vinden.

“Jullie moesten hier niet komen,” zei hij langzaam.

Zijn stem was kalm, maar het klonk alsof er iets onder zat dat brandde.

Berend stapte meteen tussen ons en de meester in.

Zijn houding veranderde.

Hij was niet meer rustig.

Hij was klaar om ons te beschermen.

De meester kwam dichterbij.

“Hij moest vergeten worden,” zei hij.

“De gang moest dicht. Dat was het enige juiste.”

Stacey schudde haar hoofd.

“Hij is een kind,” zei ze.

“Hij wilde alleen dat iemand naar hem luisterde.”

Ik voelde de tranen opkomen, maar ik liet ze niet vallen.

Ik legde opnieuw mijn hand op de warme stenen.

In dat moment voelde ik het.

Alsof de tijd zelf openbrak.

De stenen trilden onder mijn hand.

Heel zacht.

Maar genoeg om iedereen stil te laten worden.

Ik voelde het verhaal door mijn vingers heen stromen.

Zijn verhaal.

Zijn laatste momenten.

Zijn paniek.

Zijn hoop.

Zijn adem die kleiner werd.

Zijn naam die nog één keer riep.

En de vloer...

antwoordde.

Een zachte schok ging onder ons door.

Stof kwam van het plafond.

De lucht nam toe in warmte.

Annelieke legde haar hand op mijn schouder.

“Ik voel het ook,” zei ze.

“De tijd laat hem niet meer los. Hij wil dat dit gezien wordt.”

Berend zette zijn voeten stevig neer alsof hij zich schrap zette tegen iets wat nog moest komen.

De meester stapte achteruit.
Voor het eerst leek hij bang.
Echt bang.

De gang trilde een tweede keer.
Harder.

Ik kneep mijn ogen dicht.
Ik voelde de naam van de jongen.
Ik voelde hem.
Niet als een woord.
Maar als een aanwezigheid die eindelijk durfde te spreken.

De lucht werd wit.
Witter.
Tot het geen lucht meer was, maar licht.

Het licht kwam vanuit de stenen, vanuit ons, vanuit hem.
Alles werd warm en zwaar tegelijk.

En toen zag ik niets meer.
Alleen het wit dat alles vulde.

9. de Naam die Terugkwam

Het witte licht bleef veel langer dan ik dacht. Het voelde niet als gewoon licht, maar alsof iemand me optilde en weer neerzette zonder dat mijn voeten de grond raakten. Ik voelde mijn hart kloppen in mijn keel, mijn handen tintelden en mijn huid was warm zoals wanneer je te lang onder een deken ligt. Ik wist dat ik mijn ogen open had, maar het verschil tussen open en dicht zag ik niet meer.

Toen, langzaam, trok het licht weg.

Niet helemaal.

Het werd dunner, alsof het oploste in de lucht.

Ik kwam weer in mezelf te zitten.

Mijn lichaam voelde zwaar.

Alsof de tijd op mijn schouders lag.

Stacey was naast mij op haar knieën gezakt.

Ze keek niet naar mij, maar naar de vloer, alsof ze probeerde te begrijpen wat ze net had gezien. Of wat er door haar heen was gegaan. Haar wimpers trilden. Ik wist dat dat betekende dat ze nog in die andere wereld zat.

“Josefien,” fluisterde ze. Haar stem klonk alsof ze net veel te diep had geademd.

“Ik hoorde hem.”

Ik wilde iets zeggen, maar ik voelde mijn keel strak.

“Wat zei hij,” vroeg ik uiteindelijk, zacht.

Stacey legde haar hand weer op de stenen.

“Hij zei zijn naam.”

Mijn ogen prikten meteen.

Ik wist dat dit belangrijk was.

Misschien wel het belangrijkste.

“Kun je hem nog zeggen,” vroeg ik.

Niet om haar te dwingen, maar omdat ik voelde dat hij dat wilde.
Dat hij wilde dat iemand anders het kon horen.

Stacey knipperde traag.

“Ja,” zei ze. “Maar hij klonk zo... alleen.”

Voordat ze verder kon praten, begon de vloer plots te trillen.

Niet zacht deze keer.

Hard.

Alsof iets onder ons wakker werd.

Berend zette meteen zijn voeten stevig neer en greep Stacey en mij allebei bij onze armen om ons overeind te trekken.

“De gang houdt het niet,” zei hij.

Zijn stem was strak, maar niet bang.

Hij keek omhoog alsof hij precies wist wat er ging gebeuren.

De werkmeester stond nog steeds bij de ingang van de gang.

Maar hij zag er anders uit.

Alsof alle kleur uit zijn gezicht was verdwenen.

Hij fluisterde iets, maar ik kon het niet verstaan.

Misschien wilde ik het niet verstaan.

Toen klonk er een harde knak.

Een balk boven ons schoot scheef.

Stof viel naar beneden als een warme regen van zand.

“Weg hier,” riep Berend.

Hij duwde Stacey naar voren en trok mij met zich mee.

Het voelde alsof mijn benen niet snel genoeg konden.

Een tweede balk kraakte.

Toen een derde.

De hele gang klonk alsof hij op het punt stond in te ademen en daarna te breken.

Ik voelde opnieuw die warme lucht die uit de vloer omhoog kwam.
Maar dit keer kwam het niet door verdriet.
Dit was iets anders.
Alsof de jongen zelf wilde dat wij hier weggingen.
Dat we zijn naam zouden meenemen.

“Josefien,” riep Stacey.
Ze pakte mijn hand vast en drukte hem tegen de stenen.
Ik voelde een laatste trilling.
Een laatste poging.

En toen hoorde ik het.
Heel zacht.
Maar duidelijk genoeg om te weten dat het echt was.

Zijn naam.

Ik fluisterde hem meteen.
Alsof ik bang was dat hij zou verdwijnen als ik zweeg.
En op het moment dat ik zijn naam zei, voelde ik de hele gang bewegen.
Alsof de tijd even ophield met doen alsof hij normaal was.

Berend greep ons stevig vast.
Annelieke hield Jacob en Spot tegen haar borst gedrukt.
Het stof werd dikker, de muren dichter.

Stacey keek me aan.
“Hij is vrij,” fluisterde ze.
Haar stem brak bijna.
“Hij hoeft hier niet meer te blijven.”

Ik voelde tranen over mijn wangen rollen.
Niet uit angst.
Uit... opluchting.
Alsof een schaduw uit mijn borst was getrokken.

Maar toen, precies toen ik dacht dat we het misschien nog wel konden redden, scheurde de laatste balk boven ons door.

Een felle, warme stroom licht schoot onder de vloer vandaan.
Niet wit dit keer.
Goud.
Warm goud.

Ik voelde mijn hele lichaam trekken.
Niet naar voren.
Niet naar achteren.

Maar omhoog.
Alsof de tijd zelf ons wilde terughalen.
Alsof de jongen ons bedankte.

Ik klemde mijn hand in die van Stacey.
Zij hield Berend vast.
Annelieke hield mij vast.
En de wereld werd weer licht.

Een flits.
Maar anders dan de vorige.

Deze flits voelde niet als een roep.
Hij voelde als een afscheid.

En toen was alles weg.

10. Wat Niet Meer Kon Verdwijnen

Ik voelde de flits nog in mijn borst toen ik mijn ogen opende. Niet zoals de eerste keer, toen alles scherp en koud was. Deze voelde warm, alsof iemand zacht tegen me had gezegd dat het goed was. Dat het klaar was. Dat hij eindelijk rust had.

De geur van stof was weg.
De warmte van de gang was weg.
De trillingen onder de vloer waren weg.

Ik lag op de gladde stenen van de Oude Kerk.
De Oude Kerk in onze tijd.

Stacey lag naast me, haar haar half over haar gezicht. Ze ademde snel, maar ze glimlachte heel klein. Alsof ze iets had gehoord dat alleen zij kon horen. Spot kroop voorzichtig van mijn schouder af en snuffelde aan de vloer alsof hij wilde controleren of de tijd echt veranderd was.

Ik duwde mezelf overeind.
Het duurde even voordat mijn ogen gewend waren aan het nieuwe licht.
Het moderne licht.
Het rustige licht.

We stonden weer precies bij de grafsteen.

Stacey knielde als eerste.
Ik ging naast haar zitten, heel langzaam, alsof ik bang was dat mijn beweging de tijd opnieuw in beweging zou zetten.

De naam stond er weer.

Dezelfde naam die ik gelezen had voordat alles begon.
De naam die verdwenen was.
De naam die terugkwam.

Ik voelde mijn hart warm worden.
Niet van schrik, maar van dat gevoel dat je krijgt wanneer iets op de juiste

plek valt.

Alsof de steen blij was dat hij eindelijk weer mocht spreken.

“Hij is thuis,” zei Stacey zacht.

Ik voelde haar hand tegen de mijne.

“Hij hoeft niet meer te fluisteren.”

Ik aaide met mijn vingers over de letters.

Ze voelden niet koud.

Ze voelden rustig.

Ik keek omhoog naar het glas-in-loodraam boven ons.

Het licht viel precies op de steen, net zoals eerder, maar nu voelde het niet meer dreigend.

Het voelde als een teken van vrede.

“Denk je dat iemand het ooit wist,” vroeg ik.

Mijn stem was zacht, alsof ik vreesde dat de echo iets kon breken.

Stacey schudde haar hoofd.

“Soms blijft een verhaal stil tot iemand wil luisteren.”

Ik moest slikken.

Misschien had de jongen al die tijd niet iemand nodig gehad die hem vond.

Misschien had hij iemand nodig gehad die hem geloofde.

Ik keek naar onze handen op de steen.

“Hadden wij dit moeten doen,” vroeg ik.

“Of gebeurde het omdat het moest.”

Stacey glimlachte.

“Dingen die vergeten zijn, zoeken altijd iemand die ze terug wil brengen.

Wij waren toevallig hier.”

Ik weet dat ze gelijk had.

Het voelde niet alsof wij dit gemaakt hadden.

Het voelde alsof wij alleen maar de deur openhielden zodat het verhaal erdoorheen kon.

We stonden allebei op.
Ik nam nog één laatste keer afscheid van de naam.
Niet omdat ik verdrietig was.
Maar omdat ik voelde dat hij eindelijk rust had.

Toen we naar de uitgang liepen, keek ik nog één keer achterom.
Het licht viel zacht op de steen.
Het leek te ademen.
Maar dit keer niet omdat het iets probeerde te zeggen.

Dit keer omdat het eindelijk kon rusten.

Ik pakte Stacey's hand.
"Zullen we morgen terugkomen," vroeg ik.

Ze kneep zacht in mijn vingers.
"Ja," zei ze.
"Maar niet om hem te horen. Alleen om te laten weten dat we hem niet vergeten."

En dat was precies wat ik voelde.
Sommige namen komen terug.
Niet omdat ze dat moeten.
Maar omdat iemand ze eindelijk durft te dragen.

Toen we naar buiten liepen, voelde de lucht anders.
Rustiger.
Alsof Delft zelf even had ademgehaald.

En ik wist dat sommige verhalen niet verdwijnen.
Niet echt.
Ze wachten gewoon op het juiste moment.
En op de juiste handen.

Nawoord

Ik schreef dit laatste stukje omdat ik bang was dat ik anders zou vergeten hoe het voelde. Niet het rennen of de schrik in de donkere gang, maar het moment waarop zijn naam terugkwam. Dat ene zachte fluisteren dat eeuwen had gewacht tot iemand eindelijk luisterde. Ik had nooit gedacht dat geschiedenis zo veel verdriet kon dragen zonder dat iemand het merkte. Maar ik had ook nooit gedacht dat twee meiden en twee tijdreizende vrienden genoeg zouden zijn om iets recht te zetten wat zo lang verborgen lag.

Die avond lag ik in bed en voelde ik nog steeds de warmte van het licht onder de vloer. Spot sliep half in mijn haren, maar soms tilde hij zijn kopje op alsof hij wilde controleren of alles echt voorbij was. Ik dacht aan de jongen, aan zijn laatste poging om gehoord te worden, en ik voelde een rustige dankbaarheid. Hij was niet langer alleen. Zijn naam hoefde niet meer te verdwijnen.

Ik weet dat dit niet het laatste verhaal is dat onder de stenen van Delft verborgen ligt. De stad fluistert meer dan ze laat zien. Maar dat is voor later. Voor nu wilde ik alleen opschrijven dat ik blij ben dat wij er waren om te luisteren. Dat we niet wegkeken. Dat we terugkwamen.

In de Oude Kerk van Delft leest Josefien een naam op een eeuwenoude grafsteen. Wanneer zij wegloopt en terugkeert, is de naam spoorloos verdwenen. Alsof hij nooit heeft bestaan.

Stacey voelt meteen dat er iets mis is.

Wanneer zij de steen aanraakt, ziet ze in een flits een jongen onder de vloer, gevangen tussen tijd en stilte. Hij fluistert om hulp. Hij wil gevonden worden.

De meiden worden de geschiedenis in gesleurd, naar het jaar 1671, midden in een geheime verbouwing van de Kerk. Daar ontdekken ze dat niet alles wat begraven is, rust heeft gevonden. En dat sommige verhalen zich pas laten horen wanneer iemand durft te luisteren.

Samen met Annelieke en Berend volgen ze de echo's van een naam die niemand meer wil uitspreken.

Onder de vloer wacht een waarheid die eeuwenlang werd weggestopt.

Maar de tijd sluit zich snel.

En de kerk zwijgt niet zonder reden.

Delft, 1671